

KOMITÉT PRO UDRŽOVÁNÍ PAMÁTEK Z VÁLKY ROKU 1866
Hradec Králové 500 03, Eliščíno nábřeží 465/7, budova Muzea VČ

VÝROČNÍ ZPRÁVA

KOMITÉTU
PRO UDRŽOVÁNÍ PAMÁTEK
Z VÁLKY ROKU 1866

ZA ROK 2016

PŘEDLOŽENO VALNÉ HROMADĚ
DNE 22. 4. 2017
V HRADCI KRÁLOVÉ

Komitét pro udržování památek z války roku 1866 je spolkem podle § 214 a násl. občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Byl zřízen v roce 1990 jako nástupce zaniklého Spolku pro udržování válečných památek na bojišti Královéhradeckém v Hradci Králové a dalších zaniklých spolků obdobného zaměření, které ukončily svoji činnost po roce 1918, 1951, resp. 1959. Sídlem Komitétu 1866 je budova Muzea východních Čech v Hradci Králové, Eliščíno nábřeží 465/7, 500 03 Hradec Králové.

ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDY KOMITÉTU 1866

Vážené kolegyně, kolegové a příznivci Komitétu 1866.

Velkolepé 150. výročí prusko-rakouské války je již definitivně historií. Tato událost zapadla přesně a pevně do mozaiky vydlážděné cesty našeho zakladatele Jana Nepomuka Steinského a dalších členů, kteří naše kroky sledují z míst pro nás vzdálených. Pánové Schaumburg-Lippe, Waldek, Tuhý, Simon, Peterka, Volf, Poláček, Vycpálek, Pokorný a mnoho dalších našich kamarádů, kteří šestašedesáté věnovali srdce. Vzpomínku při 150. výročí si právem zaslouží i kolegové, kteří se, kdyby jim osud vyměřil dožít se dnešních dnů, mohli postavit na bojištích vedle nás a sdílet s námi to propojení vnitřního ticha s šumem větru v krajině. Prožít pietní vzpomínku a obtisknout tak i své stopy do půdy, která je na věky poznamenaná bolestí a žalem padlých a jejich blízkých.

Stále a znovu se můžeme přesvědčovat o výjimečnosti celé činnosti komitétu, ale i dalších sdružení, spolků a klubů vojenské historie, které se hlásí k tradici uctění památky na naše předky, jenž hrdinně bránili svou zemi pro své potomky, tedy pro nás. Šestašedesátá není vypreparovaným torzem, vybledlou relikvií někde v depozitáři dějin, o které se nedá říci již nic nového. Vaše píle a odhodlání, ale i nové technologie třetího tisíciletí všemu dávají nový rozměr, pevný tvar a další smysl. Opět lze vidět rýsuující se metu, kterou máme potřebu zdolat, abychom šli dál na cestě v péči o památky. My všichni milovníci historie a nadšenci napříč celou Evropou si uvědomujeme tu neuhasitelnou žízeň. Každá cesta a návštěva jakéhokoliv místa na bojištích je jedinečná a neopakovatelná. Nutí nás být někde tam a u toho.

Když jsme s panem Radkem Balcárkem a ostatními patrioty zúčastněných stran při letošním posledním silvestrovském dni na Chlumu U polních myslivců sledovali film 150. výročí, tak poděkování všem aktérům této události dosahovalo v titulcích délky sedm minut. Komu tedy nyní poděkovat? Děkuji vám všem za energii, kterou věnujete našemu společnému úsilí při propagaci a ochraně památek, aby to naše křehké dílo v této době přežilo. Přiznejme si, že již 99 let bojujeme, přežíváme a nemáme na různých ustláno. A přežíváme jen díky společnému nasazení, společnému cíli, přátelství a kamarádství. Nechť pocítujeme blažený pocit v duších a srdcích a přeji vám další energii a sílu do časů budoucích, abychom tuto pochodeň s hrdostí předali dalším, kteří pochopí důležitost bytí člověka. Bytí jako dar, šanci a pokoru i víru v naplnění. V pochopení záměru a díla. Budujme cestu vydlážděnou zakladateli a vkládejme další kameny do této mozaiky. Jak a čím, je na nás všech. Ať je nám tedy 150. výročí další metou a startem k další etapě spolkové práce.

Miroslav Suchý, předseda Komitétu 1866

ČINNOST KOMITÉTU 1866 V ROCE 2016

Činnost Komitétu lze rozdělit do těchto samostatných oblastí:

- 1. Péče o válečné hroby a pomníky**
- 2. Pořádání vzpomínkových, kulturních a společenských akcí**
- 3. Publikáční činnost**
- 4. Podpora rozvoje cestovního ruchu**
- 5. Spolková činnost**
- 6. Spolupráce s orgány státní správy a samosprávy**

PÉČE O VÁLEČNÉ HROBY A POMNÍKY

V následujících odstavcích informují jednotliví techničtí referenti o dění ve svých regionech kopírujících jednotlivá bojiště prusko-rakouské války, a to nejen o provedených opravách a údržbě jednotlivých ohrožených pomníků, ale i společenských a kulturních akcích zaměřených na popularizaci tohoto období našich dějin.

Zpráva technického referenta bojiště u Hradce Králové Jiří Vilím

Celý rok 2016 proběhl ve znamení 150. výročí války roku 1866. Vzpomínkové akce, které organizoval Komitét 1866 sám nebo ve spolupráci s místními obecními či městskými úřady, začaly 16. 4. v Dlouhém Mostě u Liberce, pokračovaly například akcemi v Kuřívodách, Mnichově Hradišti, Hněvčevsi, Vysokově, Jičíně, Tovačově a byly zakončeny návštěvou císaře Františka Josefa I. na bojišti u Hradce Králové přesně po 150. letech dne 5. – 6. listopadu.

Na bojišti u Hradce Králové se opravilo jako každý rok několik pomníků. V květnu proběhla oprava pyramidy ev. č. 236 v Předměřicích. Zajišťoval ji místostarosta obce pan Mikolášek a financoval předměřický obecní úřad částkou 43.700 Kč. Na začátku léta se uskutečnila oprava šesti pomníků na katastru obce Máslojedy v lese Svívb. Jmenovitě to byly typové pyramidy ev. č. 146, 147, 149, 152, 153 a obelisk ev. č. 6, rakouského 47. pěšího pluku z mušlového vápence pod cestou ke Svíbu. Tyto opravy financoval Obecní úřad Máslojedy z dotace 100.000 Kč od Krajského úřadu Královéhradeckého kraje. Obec také hradila opravu dvířek u pomníku Myslivce ev. č. 292, které kdosi utrlh, a opravu tabule před vojenským hřbitovem v obci.

20. dubna se konala exhumace ostatků z ossaria ev. č. 346 na chlumské pláni. Tuto pseudogotickou stavbu z hořického vápence se žulovým sarkofágem podle plánů profesora F. v. Schmidta z Vídně zhotovil vídeňský stavební rada Wasserburger ve spolupráci s F. Vondráčkem z hořické kamenosochařské školy. Exhumace byla spojena s plánovanou opravou ossaria a s natáčením dokumentu České televize s názvem „Muži z Aleje mrtvých“, na jehož realizaci se podíleli odborníci z Muzea východních Čech. Vyzdvižení ostatků se událo za dohledu historika, archeologa a pracovníků Národního památkového ústavu

Kácení jasanu u Dlouhých Dvorů 31. 1. 2016 (foto P. Mrkvička)

Královéhradeckého kraje. Ostatky byly předány odborníkům z Kriminálního ústavu Policie České republiky v Praze k provedení odborné antropologické expertízy. V ossariu bylo též nalezeno několik artefaktů jako například knoflíky, přezky, podkúvky z bot, rakouský orel z čáka a další kovové součástky výstroje. Jako zvláštnost se našla také poměrně dobře zachovaná kožená peněženka. Tyto nálezy se stanou po odborném zpracování a nakonzervování součástí sbírek Muzea východních Čech v Hradci Králové. V měsících červenec až říjen proběhla vlastní oprava ossaria, kterou provedla firma Novotných.

V únoru se také povedlo po několikaletém vyjednávání s úřady pokácet vzrostlý jasan při souboru čtyř pomníků v lokalitě „Ú ovčina“ u Dlouhých Dvorů. Tento strom přímo ohrožoval dva z pomníků tím, že jeho kořeny nakláněly památky takovým způsobem, že zejména pomník ev. č. 20 rakouského npor. von Salemfelse je již tak vychýlen, že hrozí zřícením, a záklonní deska je silou kořenů utržena od soklů. Také ocelolitínové plůtky obou exponovaných pomníků byly několik desetiletí zarostlé do kmene stromu. Díla se ujali pracovníci Zemědělského družstva Všešary, kteří za pomoci techniky (hydraulická plošina, autojeřáb) strom odstranili. Práce probíhaly ve třech etapách, které byly závislé zejména na počasí. 10. 1. se jednalo hlavně o přípravu, kdy byly odstraněny spodní větve, které by překážely práci ve výšce. 30. 1. byl v podstatě strom odstraněn a rozřezán až na kmen samotný, který byl odstraněn 8. – 9. 4., kdy byly také z velké části vypreparovány z kmene oba plůtky. Tehdy se také ukázalo, že kmen byl uvnitř zasažen hnilobou. Všechny tyto práce dozoroval za Komitét 1866 kolega Pavel Mrkvička, který také celou akci domluvil. Technika byla od

Likvidace zbytků jasanu u Dlouhých Dvorů 8. – 9. 4. 2016 (foto P. Mrkvička)

zemědělského družstva zapůjčena formou sponzorského daru, pracovníci vykonali dílo za dřevo. Nutno ještě říci, že práce byly provedeny vysoce profesionálním způsobem a pomníky nebyly při manipulaci s kmeny poškozeny.

Stěžejní událostí na bojišti u Hradce Králové bylo jistě odhalení pomníku jezdecké srážky u Střezetic, které se událo v předvečer vzpomínkových akcí na Chlumu. Tím se však bude zabývat samostatná zpráva.

Na bojišti se opět uskutečnilo několik brigád. V sobotu 26. 3. 2016 se sešla brigáda, při které jsme zamýšleli natřít a upravit okolí tabulí naučných stezek na nejvíce navštěvovaných místech. Akce se zúčastnili: Pavel Mrkvička, Jiří Musílek s dětmi Kateřinou a Matyášem, Miroslav Suchý, Libor Petr se synem Antonínem a Jiří Vilím. Protože ještě v noci mírně pršelo, nejdříve jsme spálili na podzim pořezaný šípek u pomníku č. 63 pruského setníka Bolschwingha v Horním Přímu. Pomník i jeho okolí bylo očištěno a upraveno. Bude třeba ještě odstranit zbytky betonových patek, které tam kdosi před léty vyvezl. Mezitím se vyčáslilo tak, že jsme mohli přistoupit k čištění a natírání tabulí. Začalo se u sv. Aloise, dále u autobusové zastávky v Dolním Přímu, poté u hřbitova v Probluzi, ve Střezeticích, kde byl také ořezán buxus, který zakrývá pyramidu č. 241, u odbočky k lokalitě bývalého ovčína u Dlouhých Dvorů a nakonec u opravených pomníků u usedlosti Hejcmanka. Tedy celkem šest tabulí. U „Šrámova kříže“ a u pomníku č. 30 rakouského setníka Seeligera byl nátěr již proveden. Odpoledne jsme se zúčastnili slavnostního otevření muzea na Chlumu.

Brigáda v Horním Přímu 26. 3. 2016 (foto J. Vilím)

Obec Máslojedy se opět příkladným způsobem postarala o vzorný vzhled místního vojenského hřbitova, kde se připravuje na příští rok oprava pomníku ev. č. 101 rakouského kadeta hraběte Gatterburga. Pravidelně pečuje i o pomníky, které jsou na jejím katastru v lese Svíb.

Za historický 18. pěší pluk zorganizovali jako každý rok jarní a podzimní brigádu na vojenském hřbitově v Komárově Libor a Vojta Dolanovi s dalšími příslušníky pluku. Hřbitov s pomníky i jeho okolí bylo vzorně posekáno, nálety odstraněny a vše pečlivě uklizeno.

Několik brigád vykonala také kolegyně Věra Hladíková. Byly to například akce, které se uskutečnily 29. 3. (Svíb), 28. 9. (Šrámův kříž, Máslojedy, Svíb), 26. 12. (hořický hřbitov u sv. Gotharda), či brigáda 29. 12., které se zúčastnil také známý kolegyně Hladíkové pan Prokeš (Dlouhé Dvory, Střezetice, Probluz, Dolní Přím, Bříza), kde se jednalo zejména o úklid odpadků a vyhořelých svíček.

Samostatné brigády vykonal i Jiří Kozák, zejména při nátěrech tabulí naučných stezek v severní části královéhradeckého bojiště.

Ani tento rok se nevyhnuli bojišti vandalové. V říjnu oznámila Věra Hladíková poškozený pomník Knebelovy brigády ev. č. 382 v Dohalicích. Byla uražena hadí hlava pod tělem lva. Jelikož byl pomník v minulosti opravován betonem, zbytek hlavy zůstal viset na ocelové armatuře. Kolega Pavel Mrkvička nechá opravu ocenit kameníky Novotnými.

Všem, kteří přispěli svou rukou k dílu, patří náš dík.

*J. Musílek a M. Suchý
při natírání tabule na Probluzi
26. 3. 2016 (foto J. Vilím)*

*Osazování repliky plastiky
moravské orlice (foto M. Holas)*

Zpráva technického referenta bojiště u Náchoda Matouš Holas

Vzhledem k výročnímu roku byla hlavní aktivitou na náchodském bojišti realizace návratu moravské orlice na pomník 25. praporu polních myslivců ve Václavících a s ní spojená organizace výroční vzpomínkové akce, při které mimo jiné došlo i k jejímu odhalení. Uskutečnění tohoto záměru proběhlo, navzdory prvotním obavám, vcelku bez problému a utvrdilo

všechny zúčastněné společně s širokou veřejností ve stále vzrůstajícím zájmu o tuto válečnou etapu regionální historie, která po sobě zanechala v místní krajině i po 150 letech dodnes znatelné stopy.

Celý rok se ale nenesl pouze v duchu těchto příprav. Jako každoročně došlo k více úspěšným zásahům, udržujícím válečné památky z války 1866 na lokalitách náchodského bojiště v důstojném a pietním stavu.

Prvním organizovaným zákrokem byla každoroční jarní brigáda členů Komitétu 1866 a SPVH-Náchod¹⁾ dne 25. března v okolí památek ev. č. 85, 83, 63, 64, 112.

Hlavní náplní dne bylo za přítomnosti restaurátorky P. Szabové vyzvednutí a narovnání obrubníků u tzv. Wipffenova kříže (ev. č. 84) v severovýchodní části Václavického lesa společně s úpravou okolního terénu. Památka byla následně koncem června celkově renovována. Finančně byl celý zásah zajištěn příspěvkem

Členové Komitétu 1866 a SPVH-Náchod u památky ev. č. 84 během jarní brigády (foto Veronika Stažková)

Příslušníci KVH-Ostrava u zrenovovaného Wimpffenova kříže (foto Nikola Schützová)

¹⁾ Účastníci: Šimon Ptáček, Veronika Stažková, David Horák, Rudolf Beňo, Ondřej Král, Martin Štěpař, Jan Čížek, Jaroslav Tvarůžek a Petr Tylš.

ve formě daru od Klubu vojenské historie Ostrava (www.kvh-ostrava.cz) zabývajícího se historií a výstrojí rakouského 20. pěšího pluku z období napoleonských válek. Členové klubu zrenovovaný pomník i osobně navštívili u příležitosti účasti na výroční akci v Hradci Králové dne 2. července. Na pietním místě bylo vzpomenu na příslušníky rakouského 20. pěšího pluku, kteří v těchto místech hrdinně bojovali a mimo jiné utržili z rakouských jednotek během bitvy největší ztráty. Zazněly citace z plukovní kroniky i čestná salva.

*Památka ev. č. 80 po pádu stromu
(foto M. Holas)*

*Památka ev. č. 80 po celkové renovaci
(foto M. Holas)*

Druhou památkou, která se dočkala své obnovy, byl pískovcový pomník na hrobě pruského svobodníka F. A. Beiera (ev. č. 80), který byl začátkem roku 2015 poničen pádem stromu. Opravu finančně zaopatřila obec Provodov-Šonov, předmětem práce byla kompletní renovace pískovce i osazení repliky pískovcového kříže v podobě zachycené na fotografii památky před rokem 1980.

Na Staroměstském hřbitově v Náchodě bylo současně ukotveno litinové oplocení u centrálního pomníku (ev. č. 25) obětem náchodské bitvy a rovněž bylo vyzlaceno písmo na pomníku (ev. č. 29) pruského setníka H. Vogelsanga. Práce na hřbitově finančně hrazené z předešlé zakázky města Náchoda dokončila Pavla Szabová.

Začátkem listopadu byly vzhledem k nepřízní počasí ukončeny dílčí opravy u památek na vojenském hřbitově v Náchodě u zámecké aleje, organizované členem předsednictva Komitétu 1866 R. Teichmanem a financované městem Náchod. K dalším krokům rozsáhlé opravy vojenského hřbitova dojde v nadcházejícím roce.

Aktivity na bojišti ve výročním roce symbolicky ukončil 19. listopad podzimní brigádou členů Komitétu 1866 a SPVH-Náchod²⁾. Bojovníci z řad 6. praporu polních myslivců z Náchoda opět prokázali svůj zápal pro věc. Tak jak čelili příslušníci tohoto praporu před 150 lety dešti střel nedaleko Vysokova, tak neohroženě si počínali i členové SPVH při souboji s deštěm podzimním. Hlavní důraz byl kladen na úpravu okolního terénu u pomníku na hrobě setníků Ludvíka Koprivy a Aloise rytíře Stránského rakouského

Členové Komitétu 1866 a SPVH-Náchod u památky ev. č. 85 během podzimní brigády (foto Petr Böhm)

pěšího pluku č. 20 v poli mezi lesem u Václavic a Brankou (ev. č. 85). Zároveň tak byly vyjmuty pískovcové obrubníky i blízký kořen náletového keře. Pomník je i po odstranění blízké tůje, narušující stabilitu pískovcového základu, nyní připraven na jeho plánovanou renovaci v následujícím roce.

Během tvorby výstav Regionálního muzea v Náchodě nebo Městského muzea v Novém Městě nad Metují na témata střetů i o podobě armád u Náchoda roku 1866, či archeologie bitevního pole roku 1866 na Náchodsku, jsem byl postupně jmenovanými institucemi osloven ke spolupráci, kterou jsem s radostí přijal. Ve formě dodání zpracovaných podkladů analýz archeologicky zkoumaných válečných hrobů (taktéž jejich prezentací na archeologických konferencích), výpůjčce artefaktů do expozic, účasti při natáčení muzejních instruktážních spotů k výstroji armád nebo i TV dokumentu České televize se se mnou jméno Komitétu 1866 neslo napříč širokým spektrem skupin zájemců o válečná témata skloňovaná ve výročním roce v mnoha vědních disciplínách. Možnost rozsáhleji prezentovat historii i spolkovou činnost Komitétu 1866 jsem tak využil i v průběhu své přednášky *Bitva u Náchoda dne 27. června roku 1866* na 23. sjezdu spolku rodáků a přátel Nového města nad Metují, pořádaného v rámci hudebního festivalu 33. ročníku smetanovských dnů v sobotu 28. května v místním kině. S činností Komitétu 1866 byli 25. září obeznámeni i návštěvníci výstavy Českého zahrádkářského svazu ve Slatině nad Úpou během druhé přednášky s titulem *Válka 1866 ve Slatině a Červené Hoře* u příležitosti otevření výstavy s doprovodnou expozicí připomínající události z roku 1866. Úspěchem lze označit i účast na tvorbě výstavy studentských fotografií Univerzity Hradec Králové³⁾ s názvem

²⁾ Účastníci: Petr Böhm, Jan Čížek, David Horák, Kamila Metelková, Šimon Ptáček, Jaroslav Tvarůžek, Martin Štěpař a Petr Tylš s čtyřnohým doprovodem.

³⁾ Autorem snímků válečných památek z Trutnovska byl i kolega z Komitétu 1866 a současně můj spolužák z fakulty Bc. Lukáš Procházka.

Němá vzpomínka, která v průběhu března návštěvníkům „Galerie T“ na budově A univerzity představila snímky vybraných válečných památek z lokalit bojišť u Trutnova, Náchoda, České Skalice a Hradce Králové společně se základními informacemi o válečných střetech v jejich těsné blízkosti. Během vernisáže výstavy byli přítomni taktéž seznámeni s aktivitou Komitétu 1866 a především s historií i neaktuálnějšími informacemi o realizaci osmiletého spolkového projektu výstavby pomníku, připomínajícího oběti jezdecké seče u Střezetic. Začátkem května se výstava z prostorů galerie UHK přesunula do galerie Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové. Slavnostní vernisáž 17. května byla výstava symbolicky otevřena předsedou vlády České republiky Bohuslavem Sobotkou v rámci jeho návštěvy Královéhradeckého kraje.

Uplynulý rok mne pouze utvrdil v tom pokračovat nejen v boji na poli ochrany památek na jedno z největších válečných střetnutí na území mé rodné vlasti, ale i ve snaze předávat dál nově zjištěné informace o mužích, kteří za toto území položili vlastní život a udržovat jejich příběh, osud nebo památku i do dnešních dnů v povědomí široké veřejnosti.

Zpráva technického referenta bojišť u České Skalice a Svinišťan Tomáš Vondryška

150 výročí bitvy u České Skalice a Svinišťan bylo v letošním roce připomenuto mnohými akcemi pro veřejnost, tematickými výstavami, přednáškami a opravami válečných památek.

1. ledna byl rok vzpomínkových událostí v České Skalici zahájen okázalým ohňostrojem na náměstí za zvuku svižného „Skalitz – Marsch“. Mimořádně byla před půlnocí zdarma otevřena stálá expozice k válce roku 1866 v areálu Barunčiny školy, kterou shlédlo během noci téměř tisíc návštěvníků.

13. května jsem se zúčastnil archeologického průzkumu v prostoru ATC Rozkoš v místě, kde byla územním plánem města schválena výstavba biotopových jezírek. S archeology z náchodského muzea jsme se pokoušeli zachytit případné neoznačené hroby padlých. Na základě výsledků geofyzikálního měření bylo zjištěno, že prostor je značně kontaminován různými feromagnetickými předměty, což mohou být pozůstatky války 1866 anebo bezcenný materiál z období provozu kempu. Další průzkum bude proveden po odebrání ornice v roce 2017, kdy bude zahájena realizace stavby.

Pochodňový průvod na náměstí v České Skalici
1. 1. 2016

14. května proběhl tradiční turistický pochod Václavice-Havlovice do jehož programu jsme se s uniformovanými kolegy z řad rakouského pěšího pluku č. 20 a 75. zapojili. Mezi návštěvníky bojiště se podařila vybrat částka přibližně 800 Kč, kterou jsem věnoval údržbě památek na bojišti.

6. června – 10. července byla možnost shlédnout v muzeu Boženy Němcové v České Skalici mnohou připravenou výstavu s názvem „Skalické bojiště – Svědectví nálezů a fotografií“.

18. června pořádala obec Dolany akci Dolany v Dolanech. Součástí programu byla připomínka bitvy u nedalekých Svinišťan. Obec v roce 2016 poskytla částku 20.000 Kč na opravu pomníku e. č. 17. zrestaurovaného P. Szabovou krátce před výročí bitvy.

Pomník rakouského pěšího pluku č. 37 u Dolan (ev. č. 17) před a po opravě

Zpevňování kamene při restaurování pomníku ev. č. 17 u Dolan

27. června se konala mše za padlé vojáky v kostele Nanebevzetí Panny Marie v Malé Skalici. Pro zájemce jsem poté uspořádal malou komentovanou vycházku k válečným pomníkům, které se ve městě nacházejí.

28. června se uskutečnila hlavní vzpomínková akce ve výroční den bitvy, které v letošním roce vyšlo na úterý. Program byl pořádaný městem ve spolupráci s členy praporu polních

Komentované prohlídky v lese Dubno 28. 6. 2016

myslivců č. 5 a členy pěšího pluku č. 75. Tato událost do Skalice přilákala i ministryni pro místní rozvoj Karlu Šlechtovou, s níž jsme se starostou M. Staňkem vyrazili na bojiště a probrali možnosti získávání peněz na opravy válečných památek. Předmětem našeho rozhovoru byla zejména oprava pomníku spícího lva v Dubně.

23. července jsem se v uniformě zúčastnil zahájení výstavy *Zašitá krása – 1866* pořádanou skupinou *Ten to Twelve*, která v muzeu Boženy Němcové v České Skalici vystavila svoje textilní obrazy s tématem roku 1866. Společně s účastníky vernisáže a autorkami šitých obrazů jsme odpoledne navštívili bojiště.

16. srpna jsem v uniformě prezentoval činnost Komitétu 1866 na akci *Kladské pomezí v Olympijském parku* v Pardubicích. Spolu s pracovníky IC z České Skalice jsme zde mimo jiné představovali novou mobilní aplikaci *Válka 1866 – Českoskalicko*.

10. září se za mnou do České Skalice vypravila skupina pracovníků ministerstva obrany a vysokých důstojníků naší armády v aktivní službě. Byl jsem jimi osloven a požádán o komentovanou prohlídku bojiště, která se setkala s velkým úspěchem.

17. září proběhla ve spolupráci s IC v České Skalici komentovaná prohlídka bojiště. Se zájemci jsem se vypravil nejen na vojenský hřbitov, ale navštívili jsme i místa vztahující se k bitvě přímo ve městě. Zhruba po pěti hodinách jsme cestu zakončili v dubenské bažantnici.

22. září jsem v uniformě provedl bojištěm zhruba 40 žáků 8. tříd základní školy v České Skalici.

24. září se ve vile Čerych konalo IX. mezinárodní fórum domácích muzeí, kde jsem prezentoval svou sbírku militárií vztahujících se k bitvě u České Skalice.

15. října – 10. prosince jsem v IC České Skalice uspořádal výstavu fotografií zachycujících činnost Komitétu 1866 na Českoskalicku v období ve kterém zastávám funkci technického referenta. Návštěvníci IC mohli shlédnout desítky fotografií a docenit tak přínos našeho spolku v regionu.

Kromě pořádaných akcí pro veřejnost jsem před výročím na bojištích u České Skalice i Sviništan posekal trávu okolo nejméně navštěvovaných pomníků.

Při květnové pochůzce bojištěm s M. Staňkem a Z. Hovádkem se zrodila myšlenka obnovit tzv. „čestný dvůr“ za pomníkem spícího lva. Původně se jednalo o upravenou plochu v půlkruhovém půdorysu lemovanou kaštanou, kterou však postupně pohltil les. Myšlenka oživení a zkulturnění tohoto zapomenutého místa byla krátce na to zrealizována a zapojilo se do ní město České Skalice, farma Dubno s p. Z. Hovádkem i náš spolek. Rekultivace prostoru a jeho zpevnění šterkem vyšla na 29.000 Kč. Společně jsme tak vrátili tvář místu,

T. Vondryška při prezentaci své sbírky v Čerychově vile 24. 9. 2016

kde v minulosti probíhaly vzpomínkové události. Koncem léta byl prostor doplněn lavičkami, odpadkovým košem a stojanem na kola.

Díky přízni starosty M. Staňka se podařilo ve fasádě staré radnice v České Skalici nakonzervovat a zviditelnit dělostřelecký granát se střepinami. Tyto fragmenty se do té doby nacházely zatížené silnou vrstvou omítky a byly pro kolemjdoucí prakticky neviditelné. Obě místa zbývá doplnit datem s letopočtem bitvy, což bylo odloženo na následující rok.

Návratu do původního stavu se dočkal pomník ev. č. 52 v Malé Skalici. Zásadním přínosem bylo obnovení mramorových desek s nápisy v němčině. Ačkoliv deskám není co vytknout, způsob a kvalita opravy samotného pomníku, prováděná P. Tomášem, je sporná.

Pomník rakouského pěšího pluku č. 32 (ev. č. 52) v Malé Skalici po opravě

Detail nových nápisových desek (ev. č. 52)

Skvělá spolupráce s informačním centrem v České Skalici umožnila rozšířit sortiment nabízených předmětů s tematikou války 1866 o dvě nové pohlednice, turistickou známku, rozkládačku a limitovanou výroční hořkou čokoládu. Tyto materiály je možné získat v IC.

28. června byla slavnostně spuštěna prvotní verze mobilní aplikace s názvem Válka 1866. Její vznik iniciovalo informační centrum v ČS ze získaného grantu. Tento mobilní průvodce seznámí návštěvníka bojiště s obsáhlými informacemi nejen o pomnících, ale i osobnostech, válečných událostech a zajímavých místech, která může navštívit. V současnosti je zpracováváno Českoskalicko, následovat mají další regiony. Aplikace se postupně rozšíří o další atraktivní funkce. Je dostupná pro telefony s operačními systémy Android a iOS a je volně ke stažení v Google Play i AppStore.

Zájem o události Prusko-rakouské války z České Skalice rozhodně neodešel s kulatým výročím.

Zpráva technického referenta bojiště u Dvora Králové nad Labem Ing. Pavel Tschiedel

V průběhu roku byla opět prováděna běžná údržba pomníků na královédvorském bojišti, cca z 20ti % byly očištěny přehřátou parou pod tlakem (centrální pomník).

V roce 2016 se předpokládala oprava pomníku s křížem v ulici Štefánikově (u ZOO) nad hroby vojáků zemřelých v lazaretu ve Dvoře Králové n. L. v roce 1866 na cholery. Od záměru bylo upuštěno v souvislosti s rekonstrukcí páteřní komunikace Dvůr Králové – Mostek.

Vedením města byla opět vypsána nová pravidla pro granty z městského rozpočtu, která na rozdíl od časů minulých neobsahují v roce 2017 grantový titul v oboru památková péče. Jsem připraven požádat o grant z rozpočtu města na opravu a restaurování pomníku s křížem v ulici Štefánikově přímo Radu města. Budeme muset počkat na lepší časy.

Zpráva technického referenta bojiště u Trutnova a Starého Rokytníku Vlastimil Grof

Tento rok, který se obecně vzato nesl v duchu 150. výročí prusko-rakouské války, se podařilo realizovat opravu zbývajících, na katastru Trutnova dosud neopravených památek. Prvním v pořadí byl balvan na památku jezdecké srážky a k počtě Windischgrätzových dragounů ev. č. 8 v prostoru městského hřbitova. Byl omyt od mechů tlakovou vodou a nápisní deska odrezena a opatřena novým nátěrem. Práce provedla firma O. Hnětynka z Jablonce n. Nisou.

Celkovou obnovou prošel v létě jehlanec setníka Zimmermanna ev. č. 45 u Janské kaple, jehož vzhled nyní koresponduje s podobou dle dobových fotografií. Nutno přiznat, že jeho oprava šla těžko na svět, jakoby se sám pomník bránil své záchraně. Možná je to tím, že jeho současné místo není tím původním, kde byl zbudován. Návrat by však již nebyl proveditelný, neboť původní lokalita se od doby přesunu (1903) změnila, vedou tam vodovodní potrubí do vodojemu a prostor rokle je zalesněn. Oprava zahrnovala po rozebrání pomníku vybetonování nového základu, sestavení a zrestaurování všech dílů a zhotovení chybějícího křížku podle fotodokumentace. Při demontáži se očekával nález pamětního spisu či schrány s ostatky, ale do hloubky 30 cm pod terémem se v základech na nic patrného nenarazilo.

Dalším opravovaným byl pomník majora Liposčaka ev. č. 18 na severním svahu Janského kopce. V jeho případě se jednalo o celkové omytí od biologické zátěže, přetmelení erodovaných ploch, obnovení nápisů a navrácení podle fotografií celkem věrné repliky kovaného oplůtku, nesmyslně zlikvidovaného

*Restaurovaný balvan na
hřbitově v Trutnově ev. č. 8
(foto V. Grof)*

Restaurování pomníku setníka Zimmermanna ev. č. 45 (foto V. Grof)

jistou nejmenovanou úřednicí v 90. letech 20. stol. V listopadu pak Kamenictví Středa zajistilo přeskládání kamenné opěrné zdi. Současně zde Lesy a parky provedly obnovu zábradlí, zpevnění svahu a přístupové cestičky, což spolu s rozsáhlejšími úpravami terénu v okolí, které proběhly již v předchozím roce, přineslo výraznou proměnu celého prostoru k lepšímu.

Asi nejvýraznější akcí však byla oprava kříže Ferdinanda Bassewitze ev. č. 62 u Nového Rokytníku. Tento pomník byl v minulosti opakovaně terčem vandálů a do dnešní doby se zachoval jen díky aktivitě pana Petra Červeného, našeho bývalého člena, který v 90. letech 20. stol. provizorně slepil zlomený kříž a pořídil dřevěný oplůtek. Nyní však nadešel čas na celkovou obnovu do původní podoby. Pomník dostal nové základy, u oplocení bylo potřeba doplnit čtyři chybějící kamenné sloupky místo nevratně rozbitých (rozlámaných) a dva původní, ještě opravitelné, zrestaurovat. Povrch kamene byl zbaven nečistot, opravena poškození a vše hydrofobizováno. Podstatným je však návrat

Opravený pomník majora Lipoščaka ev. č. 18 (foto V. Grof)

Restaurování pomníku F. Bassewitzze ev. č. 62 (foto V. Grof)

k původním německým nápisům, které byly nyní zhotoveny podle šablony, vytvořené z fotodokumentace pomníku z období před 2. sv. válkou, a práci korunovalo osazení nově vymodelovaného šlechtického erbu. Ten ve spolupráci s restaurátorem Kotrbáčkem, který ho podle dostupných fotografií předmodeloval, zhotovila osvědčená slévárna HVH v Horní Kalné a nechala pozlatit. V prosinci, ještě před napadáním sněhu, se podařilo firmě Lesy a parky Trutnov udělat terénní úpravy a vykácet náletovou zeleň. Už ve sněhu a mrazu konce roku namontovalo Kovářství Postrach repliku plotových polí a branky. I když prostředí u hlavní silnice není vzhledově ideální, je pomník po obnově výrazně důstojnější a honosnější a jistě i nepřehlédnutelný.

Před červnovými výročními připomínkami bitvy u Trutnova byla většina pomníků a typových křížků v lesoparku a i jinde na divácky exponovaných místech chemicky znavena biologického znečištění a omyta vodou, což se svým týmem provedl restaurátor O. Hnětynka ve spolupráci s TS Trutnov, které poskytly cisternu s agregátem na tlakové mytí. Také Lesy a parky zajistily včasné posekání trávy a úklid kolem všech památek a po trase naučné stezky.

Letošní první půlrok byl věnován přípravám 150. výročí bitvy u Trutnova. Hlavním organizátorem se zde stalo nakonec město Trutnov, kdy mi ve věci koordinace a vyjednávání výrazně pomohlo naše nově obsazené tiskové odd. (slečny Dědková a Tommová) a vstřícnost Městské policie, Technických služeb a Lesů a parků. S přípravou programu a organizací jednotek včetně jejich informování a administrace jejich účasti významně pomohl J. Nešněra z trutnovského vojensko-historického spolku, bez něhož by nebylo možné celou akci úspěšně realizovat. O programu se jen stručně zmíním: v sobotu dopoledne 25. 6. se odehrála scénka obsazení města pruským vojskem, pak vernisáž aktualizované výstavy k bitvě u Trutnova v městském muzeu a odpoledne bitevní ukáзка na autentických polích ve Starém Rokytníku na téma zásahu oddílu prince Rohana proti levému pruskému křídlu a s tím spojený obrat v bitvě. Oběd pro vojsko zajistil zdejší Klub vojenské historie u památníku Gablenz. V neděli 26. června byl odpoledne uspořádán koncert kapely 1. pěšího pluku v městském parku a poté

pietní akt u Janské kaple, spojený s položením věnců a uctěním památky padlých vojáků, zakončený bohoslužbou ke svátku sv. Jana Křtitele. Malá účast veřejnosti znehodnotila dle mého pohledu úsilí pořadatelů.

Při příležitosti podzimních Dnů evropského dědictví 10. 9. jsme zakončili letošní šestašedesátnickou sezónu v Trutnově scénkou příjezdu JCV FJI. a natřením památní desky v dlažbě náměstí na bílo. Kromě organizace příprav jsem se však této akce již svými silami, na rozdíl od červnové akce, neúčastnil pro přetrvávající špatný zdravotní stav.

Zpráva technického referenta bojiště u Jičína Martin Drapák

Dne 2. dubna se uskutečnila na bojišti u Jičína spolková brigáda, které se zúčastnili pánové J. Votrubec, Z. Studený, M. Malach, M. Trakal, P. Skalský a M. Drapák. V obci Holín byl označen litinovým křížem pruský hrob. Hrob se nachází pod památnou lípou u domu čp. 92. Kříž byl umístěn před plot tohoto domu k polní cestě patřící obci Holín (parc. č. 614). Kříž byl odebudován a natřen černou barvou 13. dubna.

*Označení pruského hrobu křížem v Holíně
2. 4. 2016 (foto M. Drapák)*

*Nově zřízený kříž v Holíně
13. 4. 2016
(foto M. Drapák)*

Z Holína jsme přešli do Jičína na novoměstský hřbitov, kde jsme se byli podívat na hroby a pomníky osobností spjatých s válkou 1866. Dále bylo upraveno okolí pomníků v Dolním Lochově a u Dílců. V Dílcích v poli byl narovnan saský pomník stočený ze základu. Zjistili jsme, že okolo pomníku také ubývá terén, což je zapříčiněno odoráváním půdy. Pak jsme pátrali po místě, kde stával ještě v 50. letech menší pískovcový pomník. Pomník se měl nacházet při polní cestě z Bradačky do Dílců. Na místě s námi byl p. Motyčka z nedaleké usedlosti, který

byl ochoten při hledání pomoci. Následující týden byl v Jičínském deníku uveřejněn článek, jaká si výzva, zda někdo neví, kde tento pomníček stával. Nikdo se neozval.

V první polovině května byla přislíbena Komitétu 1866 od města Jičín částka 10.000 Kč na údržbu a opravu naučné stezky.

V Regionálním muzeu v Jičíně byla ke zhlédnutí od 6. května do 12. června velmi pěkná výstava „Hospodářské a sociální důsledky u Jičina v roce 1866“.

Střední průmyslová škola kamenická a sochařská z Hořic zhotovila pískovcový kříž na rakouský pomník ev. č. 33 a repliky dvou pískovcových rukojetí mečů na pruský pomník, ev. č. 32 v obci Prachov. Cena byla 4.400 Kč včetně dopravy, osazení, zalepení, ošetření čepu, napuštění chemickou konzervací a barevné retuše. Repliky rukojetí byly zhotoveny dle staré fotografie pomníku a kříž dle rozměrů stávajících křížů z dalších stejných pomníků „šlikovského typu“. Vše bylo dokončeno 22. června.

Ve dnech 19. června a 10. srpna byla M. Malachem a M. Drapákem posečena tráva na naučné stezce a u všech pomníků. Dále se nechaly vyrobit dva nové stojany u truhláře v Ohařicích. Dne 12. října byly zchátralé stojany odmontovány a ten den ještě nahrazeny novými. Jedná se o zastávky č. 4 „Holín“ a č. 5 „Nad Ohavčí“.

U Jičina a na Prachově byla ve dnech 25. a 26. června uspořádána vzpomínková akce v rámci 150. výročí bitvy u Jičina.

Na závěr bych chtěl poděkovat všem, kteří pečují a starají se o památky z války 1866, čímž zanechávají odkaz pro budoucí generace.

Prachov – detaily rukojetí mečů 23. 6. 2016
(foto M. Drapák)

M. Drapák při sekání trávy 19. 6. 2016
(foto M. Malach)

M. Malach při hrabání posečené trávy
19. 6. 2016 (foto M. Drapák)

Zpráva technického referenta pro oblast severních Čech Jiří Náhlovský

Rok 2016 znamenal významné výročí vztahující se k historii léta roku 1866 a s tím související vzpomínkové kulturně-společenské akce naplánované s příslušnými samosprávami v regionu severních Čech. K tomuto výročí s některými bylo navíc ještě jednáno o obnově zcela zaniklých pomníků. Jelikož v kalendáři akcí zpracovaném v předcházejícím roce Komitétem 1866 ke 150. výročí války roku 1866 byly severní Čechy zahrnuty na prvních místech, proběhlo již v lednu 2016 několik jednání na Obecním úřadě Dlouhý Most, Městském úřadě Ralsko a Městském úřadě Mnichovo Hradiště. Jejich cílem se stalo nejen odsouhlasení časové posloupnosti jednotlivých bodů programu, ale rovněž zajištění všeho potřebného pro stanovený počet uniformovaných účastníků a dále i opatření souvisejících s případným doprovodným programem, pokud byl dříve dohodnutý mezi oběma stranami. Jako určitý odpočinek v časově náročných jednáních se stala sobota 20. února, kdy se v Křížanech uskutečnil pietní akt k uctění zemřelého vojáka Napoleonovy armády z roku 1813, pořádaný Spolkem vojenské historie Liberec o.s. Během této akce byli přítomni pozvání technickým referentem Komitétu 1866 pro oblast severních Čech na jednu z dubnových sobot do Dlouhého Mostu a na přelomový víkend dubna a května do Kuřívod a Mnichova Hradiště. Rovněž křížanecká akce umožnila další pozvánku, tentokrát do Severočeského muzea v Liberci, kdy na kalendářní období od konce června do konce září byla naplánovaná výstava Prusko-rakouská válka 1866.

Nátěr stojanů v Mimoni 27. 3. 2016 (foto P. Novák)

Rovněž v březnu se uskutečnilo několik schůzek se zástupci uvedených samospráv, během kterých se dořešily konečné organizační záležitosti k akcím věnovaným 150. výročí.

Sběr odpadků u Kuřívod znamenal zahájení prací severočeského oddílu ve svém regionu, a tak se neděle 27. března stala nejen velikonočním, ale hlavně brigádním dnem. Po necelém roce opět veškeré „odložené předměty“ vzniklé z lidské činnosti podél obou stran silnice E268 skončily

v 18 igelitových pytlích, které v úterý byly odvezeny pracovníkem Městského úřadu Ralsko. Stalo se určitou tradicí, že zúčastnění brigádníci vyhlásili z odpadků „sbírkový kus“. Tentokrát se shodli na několika ještě relativně čistých sklenicích se zavařeninami, nalezených ve společné krabici, a nutno dodat, že se

skládaly z několika druhů domácího ovoce. Při brigádě došlo v Ploužnici ke zhotovení základu pro plánovanou obnovu pomníku a v jeho blízkosti byla zabetonována traverza pro stojan naučného panelu. Bez zájmu nezůstalo ani provedení opakovaného nátěru stávajícího stojanu tabule naučné stezky, začínající v Mimoní. V tomto městě byl natřen nejen stojan tabule, vážící se k roku 1866, ale také vedle stojící, který se věnuje světové válce v letech 1914-1918. Dalšími nátěry prošly všechny tři stojany na kuřívodském bojišti.

V sobotu 16. dubna proběhla v Dlouhém Mostě první z plánovaných akcí, připomínajících veřejnosti historické události v době prusko-rakouské války roku 1866. Na samém začátku se shromáždili všichni uniformovaní účastníci před obecním úřadem, odkud průvod došel k centrálnímu pomníku před farou, kde proběhl pietní akt. Poté následoval přesun na místní hřiště, kde návštěvníci zhlédli volně pojatou bitevní ukázkou. Dekorová-

*Pietní akt v Dlouhém Mostě 16. 4. 2016
(foto P. Lazurko)*

ním jednotek pamětními stuhami vyvrcholila další část programu. Bohoslužba v kostele sv. Vavřince doplněná o vystoupení místního pěveckého sboru velmi vkusně vyplnila další bod. Na závěr slavnostního odpoledne byl proveden pietní akt na místním hřištitově u pomníku zemřelých vojáků z roku 1866. Veřejnost byla seznámena s pohnutou historií Liberecka před 150 roky již v pátek 15. dubna, kdy si v dlouhomostecké škole poslechla přednášku s videoprojekcí.

V sobotu 30. dubna se na dřívějším kuřívodském bojišti uskutečnila vzpomínková akce, připomínající první větší střet mezi pruskou a rakouskou pěchotou v červnu válečného roku na území Čech. Program začal dopoledne v Ploužnici, kde byl slavnostně odhalen a vysvěcen obnovený pomník připomínající 1 rakouského vojáka z pěšího pluku č. 38. Přímo v Kuřívodách dopoledne byli diváci nejprve svědky komentovaného výcviku vojenských historických jednotek a následně se všichni odebrali k nedalekému centrálnímu pomníku k provedení pietního aktu. Odpolední program vyvrcholil bitevní ukázkou a následně před budovou Městského úřadu Ralsko byly dekorovány historické jednotky pamětními stuhami. Ve stejném prostoru rovněž v průběhu celého dne probíhal bohatý doprovodný program. Vzpomínková akce byla důstojně zakončena slavnostním Requiem 1866 v kostele sv. Havla v podání pěveckého souboru Ritornello. Odhalením pomníku v Ploužnici se kuřívodská lokalita dočkala v roce 2016 zakončení obnovy všech pomníků, které zde existovaly před rokem 1918 a k jejich celkovému zániku došlo po skončení 2. světové války nebo vznikem vojenského prostoru v následujících letech, takže v roce 2003 se zde nacházel pouze jediný. Instalace pomníku s nově přiděleným

evidenčním číslem 22 proběhla 27. dubna a osazení panelu s informacemi o bojích v okolí Plouznice 26. června 1866, o zjiitelné historii památky a kdo se na její obnově podílel, bylo provedeno 14. dubna.

Obdobná akce s rovněž bohatým doprovodným programem proběhla v neděli 1. května také v Mnichově Hradišti. Celý program zahájila mše v kostele sv. Jakuba věnovaná padlým z mnichovohradištského střetnutí. Pochod historických jednotek od vlakového nádraží do centra města znamenal další bod slavnostního dne, při kterém byl odhalen a vysvěcen obnovený pomník s nově přiděleným evidenčním číslem 59, připomínající památku 2 příslušníků rakouského polního mysliveckého praporu č. 32, jehož základ byl vybetonován 20. dubna (vlastní osazení se uskutečnilo 27. dubna). Průvod se dále odebral na městský hřbitov, kde u centrálního pomníku proběhl pietní akt. Kulturní vložka v podobě scének, vycházejících z událostí během pruské okupace, seznámila diváky na náměstí a pod kostelem s tímto střípkem místní historie. V připraveném prostoru u řeky Jizery návštěvníci shlédli nejen další kulturní program, ale také bitevní ukázkou a po jejím skončení proběhlo dekorování pamětními stuhami. Celou vzpomínkovou akci zakončila videoprojekce v místním kině, během níž se posluchači seznámili s průběhem války roku 1866 v celku, ale také i podrobněji v souvislosti s městem Mnichovo Hradiště.

Sobota 28. května pro severočeský oddíl znamenala opět pracovní činnost v podobě úspěšného boje s rostoucí trávou na kuřívodském a mnichovohradištském bojišti.

Ve středu 22. června proběhla v Severočeském muzeu v Liberci

vernisaž výstavy Prusko-rakouská válka 1866, trvající do 25. září. Výstava byla zaměřena hlavně na události týkající se samotného Liberce a přilehlého okolí z hlediska tehdejších vojenských a civilních událostí. Návštěvník zde také uviděl poprvé ucelený soubor fotografií pomníků nacházejících se na území dnešního Libereckého kraje. Tématu výstavy byl rovněž věnován článek v jednom z čísel Čtvrtletníku Severočeského muzea v Liberci, konkrétně se jednalo o vydání z léta 2016. Vojenskou historii Liberecka před 150 lety také popisoval článek v časopise Krkonoše, Jizerské hory č. 7/2016.

Část soboty 23. července byla částečně naplněna sekáním trávy na bojišti u Kuřívod a Mnichova Hradiště. Ovšem hlavní úkol spočíval v prvním natření dřevěného plotu u pomníku ev. č. 1. Další brigáda stejného zaměření v obou uvedených lokalitách, včetně druhého nátěru ohraničení ševčínského pomníku, byla uskutečněna 3. září.

*Brigáda v Kuřívodách 28. 5. 2016
(foto D. Koral)*

Úprava okolí pomníku ev. č. 52 dne 23. 7. 2016
(foto J. Náhlovský)

Nátěr plotu v Ševčíně
3. 9. 2016
(foto J. Náhlovský)

V rámci Dnů evropského kulturního dědictví byly v sobotu 10. září v Seveřeském muzeu v Liberci pro návštěvníky připraveny komentované prohlídky výstavy Prusko-rakouská válka 1866, které po celý den zajišťovali členové Komitétu 1866 a Spolku vojenské historie Liberec o. s.

Dne 12. října proběhlo na faře římskokatolické církve v Mnichově Hradišti a Obecním úřadě Boseň jednání ohledně stanovení náplně vzpomínkové akce připravené v Bosni na 15. října. V uvedenou sobotu v místní hospodě Ve škole byla pro diváky připravena nejdříve přednáška zaměřená nejen na všeobecnou historii války roku 1866, ale hlavně na boje v okolí Mužského a Bosně 28. června. Následně byl vysvěcen pomník ev. č. 45, obnovený v roce 2013, připomínající

památku 3 rakouských vojáků. Zakončením slavnostního odpoledne se stal pietní akt na místním hřbitově u pomníku 11 pruských a rakouských vojáků.

Brigáda 26. listopadu v okolí Mnichova Hradiště zaměřená na odstranění mechů, sekání trávy a shrabání listí byla pro několik zdejších pomníků úpravou jejich okolí před nastávajícím zimním obdobím.

V pondělí 7. listopadu v Klášteře Hradiště nad Jizerou byla vybetonováním

Řazení uniformovaných účastníků akce v Bosni
15. 10. 2016 (foto P. Lazurko)

Vysvěcení pomníku v Bosni 15. 10. 2016 (foto P. Lazurko)

obnova se tak stala poslední fyzickou činností na závěr úspěšné sezóny jubilejního roku 2016.

Jako poděkování Komitétu 1866 za kulturně-společenské akce v roce 2016 nebo obnovu výše uvedených pomníků byly v grafickém studiu Axa v Hradci Králové vyrobeny děkovné dekrety a s pamětní medailí našeho spolku ke 150. výročí války roku 1866 v prosinci předány zástupcům městských úřadů Ralsko a Mnichovo Hradiště, obecních úřadů Klášter Hradiště nad Jizerou, Boseň, Dlouhý Most a Severočeského muzea v Liberci. Další dekrety s medailí poštou obdržel kamenosochař Petr Verich a představení Kamenictví Josef a David Novotný za významnou spolupráci trvající již několik let v regionu severních Čech, která se týkala oprav nebo výroby a osazení v minulosti zaniklých památek.

Zpráva technického referenta pro oblast Moravy a Slezska Jiří Synek

V Doubravici nad Svitavou byla 29. dubna 2016 dokončena firmou MARSTON-CZ s.r.o. oprava kříže na hrobě gardového střelce Franze Klennera od pruského gardového střeleckého praporu (ev. č. 76). Byla nainstalována smaltovaná replika původní rozpadlé nápisní desky (originál byl předán na úřad městyse). Do dutiny za nápisní destičku byla opět vložena zemina z rodného kraje zemřelého, která tam byla objevena při demontáži kříže v loňském roce.

V sobotu 21. května 2016 se v Tovačově konala brigáda zaměřená na údržbu stojanů naučné stezky. Byly očištěny a natřeny stojany informačních tabulí

základu zahájena počáteční etapa obnovy zaniklého pomníku 1 rakouského vojáka padlého 28. června 1866. Instalace samotného pomníku během odpoledních hodin posledního dne měsíce listopadu znamenala pro mnichovohradištské bojiště rozšíření počtu evidovaných památek na číslo 60. Uvedená

*Opravený kříž
v Doubravici nad Svitavou
29. 4. 2016
(foto J. Marek)*

u mlýna, na hrázi Skašovského rybníka, u zámku, na Olomoucké ulici, u Bezedného dolu, u Behra a dvě tabule u ústředního pomníku. U ústředního pomníku bylo také natřeno posezení a přístřešek pro turisty. Zároveň byly některé pomníky na bojišti očištěny od ptačího trusu a byly posbírány odpady nacházející

V. Hradil při natírání stojanu naučné stezky v Tovačově (foto J. Synek)

se v jejich okolí. Město Tovačov zajistilo barvu na nátěry a v předstihu posekalo okolí většiny pomníků i informačních tabulí. Brigády se zúčastnil Václav Hradil, Jiří Jemelka a Jiří Synek.

V sobotu 28. května 2016 byla v Přerově slavnostně otevřena naučná stezka „Po stopách války 1866 na Přerovsku“, kterou vybudovalo město Přerov ve spolupráci s J. Synkem a J. Jemelkou. Současně proběhl pietní akt u pruského pomníku na místním hřbitově.

V pátek 15. července 2016 se v kostele sv. Václava v Tovačově od 18 hodin konala mše svatá sloužená za vojáky padlé především na Tovačovsku roku 1866. Následujícího dne se konala vycházka po bojišti u Tovačova, vedená J. Jemelkou, které se zúčastnilo 45 zájemců o vojenskou historii a 8 členů Komitétu 1866. Při této příležitosti byl tovačovským farářem P. Františkem Urbanem požehnán opravený kříž stojící u starého mlýna. Zároveň byla v tovačovském zámku slavnostně otevřena výstava fotografií dokumentující vzpomínkové akce a vycházky na Tovačovsku od roku 1993 do současnosti, kterou ve spolupráci s kastelánkou paní Květou Zajícovou připravili pánové J. Jemelka a Karel Novotný z Klenovic na Hané.

V neděli 31. července 2016 proběhla v Čejči pietní vzpomínka u hrobu pruského generálporučíka Clausewitze, kterou spolu s představiteli obce Čejč uspořádal Mgr. Petr Vachůt z Muzea města Brna.

28. srpna 2016 byl na cholеровém hřbitově u Topolné posvěcen bílovickým farářem P. Jindřichem Peřinou nový kříž věnovaný

J. Jemelka, J. Hanuš a kastelánka tovačovského zámku K. Zajícová při vernisáži výstavy fotografií 16. 7. 2016 (foto J. Synek)

obětí epidemie cholery v roce 1866 v této obci. Původní cholerový hřbitov z roku 1866 zanikl během 2. světové války a stala se z něho louka a pole. V letošním roce byl zásluhou autora publikace o historii Topolné pana Augustina Knoty a dalších občanů cholerový hřbitov upraven a byl na něm vztyčen kříž nesoucí jména všech, kteří v Topolné v roce 1866 na cholera zemřeli.

Město Tovačov si ve dnech 23. a 24. září 2016 připomnělo válečné události, jež se před 150 lety zapsaly krvavým písmem do jeho historie. V pátek 23. září proběhl v 17 hodin v obřadní síni tovačovského zámku křest nové knihy Jiřího Synka *Tovačovsko ve válečném roce 1866* a poté byla v kostele sv. Václava celebrována farářem F. Urbanem zádušní mše za vojáků padlé v roce 1866. Hlavní program vzpomínkových akcí proběhl v sobotu 24. září, kdy se uskutečnil pietní akt u ústředního pomníku tovačovského bojiště a poté byla pro několik tisíc diváků uspořádána rozsáhlá bitevní ukáзка.

Ve dnech 5. – 6. října 2016 se v Mikulově konala konference Mikulovské sympozium (letos pod názvem Rok 1866 na Moravě), pořádaná MZA v Brně, Muzejní a vlastivědnou společností v Brně, Regionálním muzeem v Mikulově, MVČ v Hradci Králové a Komitétem 1866. Konferenci organizoval ředitel SOKA v Mikulově M. Svoboda. Mezi 20 přednášejícími vystoupili následující členové Komitétu 1866: M. Barus (*Konfesní problematika v prusko-rakouské válce 1866*), M. Svoboda (*Jednání o příměří v Mikulově ve dnech 23. – 26. července 1866*), J. Synek (*Nasazení pruského, rakouského a saského jezdecktva ve srážkách na Tovačovsku 14. a 15. července 1866*) a J. Šrámek (*Morava v roce 1866 ve vzpomínkách Ladislava Prokopa*). Dále se sympozia zúčastnil J. Jemelka a O. Král. Sborník sestavený z konferenčních příspěvků vyjde v roce 2017.

J. Synek s manželkou provedl v průběhu roku pravidelnou údržbu náhrobku generálporučíka Clausewitze v Čejči, náhrobku dvou pruských gardových dragounů v Tišnově a pomníku pruského poručíka Franckenberga v Prostějově. J. Jemelka očistil 27. května 2016 od mechu pomník věnovaný 151 pruským vojákům v Přerově (ev. č. 16). Ve čtvrtek 23. června 2016 J. Jemelka spolu s uměleckým kovářem Jiřím Jurdou provedli renovaci křížů v Tovačově u mlýna (ev. č. 7), na Olomoucké ulici (ev. č. 6) a u Ústředního pomníku (ev. č. 3) a také kříže ve Věrovanech (ev. č. 9).

Všechny prvky křížů byly natřeny černou kovářskou barvou, korpusy Krista stříbřenkou. Pravidelnou údržbu památek na Tovačovsku a jejich okolí provádělo v průběhu roku 2016 především město Tovačov a L. Novák z Tovačova. Údržbu pruského hřbitova v Mikulově zajišťuje městský úřad Mikulov.

Restaurovaný náhrobek v Tišnově
5. 11. 2016 (foto J. Synek)

Zpráva technického referenta pro oblast Čechy

Jiří Hanuš

Během návštěvy Olšanských hřbitovů v dubnu 2016 jsem zjistil, že byly v předchozím roce 2015 opraveny některé náhrobky na vojenském oddělení 10b. Jedná se o náhrobky polního maršála Josefa Felnera von Feldega (ev. č. 87), generálmajora Kazimíra Gintowt de Dziewialtowského (ev. č. 91), Eduarda svobodného pána von Litzelhofena (ev. č. 89), Hermanna, svobodného pána Dahlen von Orlaburga (ev. č. 90), Josefa svobodného pána Filippoviče

*Praha Olšany – účastníci brigády 25. 3. 2016
(foto M. Barus)*

ev. č. 88) a hrob věnovaný vojákům, kteří zemřeli následkem železničního neštěstí v Cerhovicích v roce 1868 (ev. č. 86).

Méně radostná je skutečnost, že podobně jako v roce 2015, ani v roce 2016 nedošlo k opravě kříže, který stával na hrobě pruských vojáků na dělostřeleckém hřbitově v Praze na Pohořelci (ev. č. 101). Důvodem byl nedostatek financí. V návrhu rozpočtu pro příští rok je zařazena pouze částka pokrývající zpracování projektové dokumentace. Zadá-

ní zpracování návrhu obnovy bude po schválení rozpočtu zařazeno na příští rok. Teprve potom bude možné požádat o úpravu rozpočtu a přidělení dalších finančních prostředků na realizaci této mizející památky.

Podobně jako v loňském roce, i letos pokračovaly především díky iniciativě Martina Baruse práce na hrobě Viléma Dokoupila (ev. č. 95). Brigády se dne 25. března zúčastnili členové Komitétu 1866 M. Suchý, M. Kuch-Breburda, M. Bratrych, V. Vávra, J. Kozák, L. Petr, M. Holas, J. Musílek a M. Barus. Odborné práce provedl pražský kameník Petr Verich, který doplnil chybějící rohy pomníku a celý jej následně hydrofobizoval. Petr Verich rovněž vyzlatil i nápis na hrobě setníka Steinského (ev. č. 97).

Po takřka šestiletém úsilí byl opraven náhrobek nad hrobem

Křenov – zamýšlení nad právě vysvěcenou památkou (foto J. Hanuš)

pruských vojáků v Křenově (ev. č. 58). Časem takřka nečitelné písmo bylo vyzlaceno, doplněna byla i zmiřelá lucerna. Hrob byl doplněn o desku s českým překladem nápisu z náhrobku. K slavnostnímu žehnání opraveného hrobu došlo 29. 10. 2016.

Díky spolku Barbora došlo k opravě křížku postaveného na památku padlého rakouského vojáka Čebiše v Lužné u Rakovníka (ev. č. 68). Historii památky osvětluje kolemjdoucím vysvětlující informační tabule.

*Litomyšl – hrob litomyšlského purkmistra J. Janouše
(foto M. Štrých)*

V Litomyšli byl novým majitelem hrobového místa panem Antonínem Hurtem zrestaurován pomník nad hrobem purkmistra Jana Janouše (ev. č. 140). Ten byl za svoji činnost v roce 1866 vyznamenán zlatým záslužným křížem.

Během roku 2016 jsem se snažil jak o úpravu navštěvovaných hrobů, tak i zastavení naučných stezek. Rovněž jsem pokračoval v práci na GK.

Tradiční poděkování patří jednak členům předsednictva, tak i dalším členům i nečlenům Komitétu 1866. Kromě již jmenovaných, to jsou David Koral, Jana Mistrová, Miloslav Štrých.

*Lužná u Rakovníka
– současná podoba
(foto J. Mistrová)*

Zpráva o činnosti Komise pro postavení pomníku jezdecké srážky u Střezetic Teichman Radek

S myšlenkou vybudovat v místech bojů u Střezetic důstojný pomník věnovaný příslušníkům jezdeckta obou znepřátelených stran přišel již v roce 1913 Ústřední spolek pro udržování válečných pomníků z roku 1866 v Čechách, který za tímto účelem také zakoupil nedaleko Střezetic vhodný pozemek. Návrh nového pomníku byl svěřen významnému architektu a řediteli odborné kamenosochařské školy v Hořicích, Václavu Weinzettlovi. Ten také vytvořil předběžné studie plánovaného monumentu. Financování tohoto velkolepého projektu však bylo nad možnosti Ústředního spolku a proto byla vyhlášena všeobecná sbírka. Slavnostní odhalení bylo předběžně naplánováno na 50. výročí bitvy u Hradce Králové, tj. na 3. červenec 1916. Všechny plány však byly smeteny do propadlišť dějin hned následujícího roku vypuknutím 1. světové války a následně pak rozpadem habsburské monarchie v roce 1918. Úsporná opatření v době války

a poválečná situace v nově vznikající Československé republice již nedovolily záměr uskutečnit a do té doby získané finanční prostředky byly věnovány na opravy stávajících památek. V roce 2009 zahájil Komitét 1866 první kroky k realizaci oné ušlechtilé myšlenky z roku 1913 a v roce 150. výročí prusko-rakouské války roku 1866 se celé dílo podařilo dokončit.

Odhalení pomníku jezdecké srážky u Střezetíc 1. 7. 2016 (foto P. Lazurko)

Výroční rok 2016 se tak stal pro výstavbu Pomníku jezdecké srážky u Střezetíc rokem nejdůležitějším a zároveň rokem jeho slavnostního předání veřejnosti. V prvním čtvrtletí 2016 však byl přesvědčen o jeho dokončení jen životní optimista. Ministerstvo obrany ČR, jakožto poskytovatel dotace na pomník u Střezetíc, ústně ubezpečovalo Královéhradecký kraj o získání předmětné dotace ze státního rozpočtu na rok 2016, ale písemně bylo rozhodnutí doručeno až na konci dubna 2016. Díky vstřícnému přístupu úředníků, zejména Ing. Miroslava Romana, i volených zástupců Královéhradeckého kraje a za podpory Organizačního výboru 150. výročí bitvy u Hradce Králové se však podařilo ještě v prosinci 2015 vyhlásit výběrové řízení na zhotovení finálního bronzového sousoší pomníku včetně autorského dozoru sochaře Petra Nováka. V lednu 2016 byla pro realizaci celého díla, zahrnující také dokončovací práce a publicitu projektu, vybrána firma HVH, s.r.o. Horní Kalná. Termín pro dokončení díla byl stanoven na 30. 6. 2016.

Komitét 1866 zapůjčil Královéhradeckému kraji, příjemci dotace MO ČR, sádrový model pomníku 1:1, který se stal předlohou pro vytvoření licích forem. V rámci realizace proběhly ve slévárně v Horní Kalné dva kontrolní dny (25. 5. a 22. 6.). Správa a údržba silnic Hradec Králové zajistila v květnu 2016 zhotovení mostku přes příkop.

Instalace pomníku proběhla 30. 6. 2016, kdy již byly dokončeny firmou Silva ČR terénní a sadové práce. V areálu tohoto pietního místa byl umístěn informační

panel přibližující zásadní okamžiky budování této památky. Pomník jezdecké srážky u Střezetic byl slavnostně předán veřejnosti v předvečer 150. výročí bitvy u Hradce Králové, v pátek 1. července 2016. Slavnostní shromáždění za účasti téměř dvou tisíců diváků, pěti stovek vojáků v historických uniformách a padesátky jezdců na koních bylo zahájeno v 17 hodin. Pomník byl zahalen do bílého

roucha. Jeho odhalení se ujali zástupci Komitétu 1866, Ministerstva obrany ČR, Královéhradeckého kraje a Magistrátu města Hradec Králové. Pomník vysvětil královéhradecký biskup Msgr. Vokál.

Výsledné sousoší má bez soklu délku 6 m, šířku 1,5 m a výšku 2,5 m. Podstavu pomníku tvoří železobetonová konstrukce zakrytá zemním valem a na viditelných částech obložená kamenem. Při pohledu z dálky tak díky zvlněnému terénu v okolí nabude pozorovatel dojmu, že se nejedná o statický pomník, ale vidí reálnou událost přímo na bojišti.

Poděkovat všem, kteří se na realizaci Pomníku jezdecké srážky u Střezetic podíleli, dost dobře nejde. Seznam by byl delší, než tato

*V. Vydra s modelem jezdeckého pomníku
1. 7. 2016 (foto P. Lazurko)*

část výroční zprávy. Zcela určitě by se stalo, že by byl někdo opomenut. Bez osobního přístupu a mnohdy nadlidského úsilí velkého množství lidí by Pomník jezdecké srážky u Střezetic 3. 7. 1866 nikdy nevznikl. Poděkování proto patří všem známým i neznámým dárcům, mecenášům a příznivcům, kteří projekt podpořili nejenom finančně a materiálně, ale také investováním svého času, dovedností a schopností.

Jsem upřímně velice rád, že se dílo, započaté v roce 1913 zdařilo. Přeji mu dlouhého trvání bez újmy, nechtě se stane vyhledávaným místem návštěvníků bojiště z roku 1866 u Hradce Králové a jedním ze symbolů fenoménu 1866.

*Kladení věnců k novému pomníku u Střezetic
1. 7. 2016 (foto P. Lazurko)*

POŘADÁNÍ VZPOMÍNKOVÝCH, KULTURNÍCH A SPOLEČENSKÝCH AKCÍ

V roce 2016 Komitét 1866 pořádal nebo se podílel na následujících stěžejních akcích:

- **16. 4. 2016 – Vzpomínková akce Dlouhý Most**
– sestávající z pietního aktu u centrálního pomníku, bitevní ukázky a bohoslužby v kostele sv. Vavřince.
- **30. 4. 2016 – Vzpomínková akce Kuřívody**
– jejíž součástí bylo odhalení obnoveného pomníku na válečném hrobě z roku 1866 v Plouznici, bitevní ukázka a bohatý kulturní program.
- **1. 5. 2016 – Vzpomínková akce Mnichovo Hradiště**
– zahájená slavnostní mši v kostele sv. Jakuba, pokračující pochodem uniformovaných jednotek městem, odhalením obnoveného pomníku na hrobě dvou rakouských polních myslivců, pietním aktem na místním hřbitově i bitevní ukázkou.
- **4. – 5. 6. 2016 – Vzpomínková akce Vysokov – Václavice**
– dvoudenní akce v sobotu zahrnovala bohatý kulturní program pro diváky, pietní akt u pomníku jezdecké srážky a bitevní ukázku na louce pod pomníkem Myslivce ve Vysokově a v neděli odhalení opraveného pomníku 25. praporu polních myslivců ve Václavicích.
- **25. – 26. 6. 2016 – Vzpomínková akce Jičín**
– program zahrnoval mimo jiné noční bitevní ukázku, mši v kostele sv. Jakuba, průvod uniformovaných jednotek městem a pietní akt u pomníku na Letné.
- **1. 7. 2016 – Vzpomínková akce Střezetice**
– při níž byl odhalen nový monumentální pomník jezdecké srážky u Střezetice, Ministerstvem obrany předány plakety Péče o válečné hroby, a která byla zakončena bitevní ukázkou na bojišti jezdecké srážky.
- **2. 7. 2016 – Vzpomínková akce Máslojedy**
– sestávající z pietního aktu u pomníku 12. pěšího pluku a poté rozsáhlou bitevní ukázkou na okraji lesa Svíbu.
- **24. 9. 2016 – Vzpomínková akce Tovačov**
– zahrnující přivítání velitelů uniformovaných jednotek starostou města, průvod městem až na bojiště z roku 1866 a zde pietní akt u ústředního pomníku a bitevní ukázku.
- **5. – 6. 11. 2016 – Návštěva císaře Františka Josefa I. na bojišti u Chlumu a jízda parním vlakem**
– bohatý program inspirovaný návštěvou císaře v roce 1866, odehrávající se jak v Hradci Králové, tak na Chlumu, zahrnoval mimo jiné pietní akt u osárie a mši v chlumském kostele. V neděli následovala jízda historickým parním vlakem na trati Jaroměř – Česká Skalice – Starkoč – Červený Kostelec – Malé Svatoňovice.

O akcích lokálního charakteru se zmiňují ve svých zprávách příslušní techničtí referenti. Kompletní přehled akcí v roce 2016 je obsahem samostatného článku v tomto čísle časopisu Bellum 1866.

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Komitét 1866 u příležitosti 150. výročí prusko-rakouské války vydal dvě samostatné monografie. První z nich je kniha *Requiem za rytíře. Jezdecká srážka u Střezetic 3. 7. 1866* z pera V. Kesslera a J. Šrámka, která shrnuje základní poznatky o střezetické srážce a podává informace o jednotkách, které se na ní podílely. Druhou je *Tajemný průvodce strážce bojiště. Bitva u Hradce Králové 1866* od autorského kolektivu V. Kessler, K. Kesslerová a J. Květina, která je zaměřena na nejmenší návštěvníky bojiště u Hradce Králové a pomocí krátkých textů, obrázků, kvízů a her je seznamuje s průběhem královéhradecké bitvy a památkami na ni.

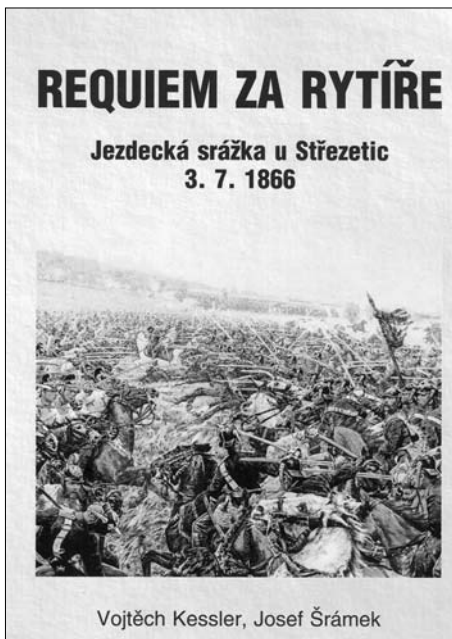
Členové Komitétu 1866 se podíleli i na dalších publikacích, které v roce 2016 vznikly, ale již nebyly vydány naším spolkem. Mezi jinými to byla knihy B. Tuhý – J. Šramar – J. Šrámek: *Prusko-rakouská válka roku 1866: Výzbroj a výstroj* vydaná Muzeem východních Čech v Hradci Králové, na níž se podílel mimo jiné V. Grof, J. Náhlovský, J. Synek, R. Teichman, *Tovačovsko ve válečném roce 1866* z pera J. Synka, které vydalo město Tovačov nebo studie *Mikulov za prusko-rakouské války v roce 1866* od M. Svobody a J. Synka vydaná Regionálním muzeem v Mikulově.

V uplynulém roce vyšla opět dvě čísla spolkového časopisu *Bellum 1866*. První z nich bylo věnováno především spolkovým záležitostem a dále obsahovalo články o nových pomnících ve Svitavách nebo v dubenské bažantnici a o adopci hrobu V. Dokoupila v Praze. Ve druhém čísle byly publikovány články o válečných událostech v Úpici a Chrudimi, studie o vojenských hrobech v Brně nebo medailon J. Simona doplněný jeho rozsáhlou bibliografií.

PODPORA ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU

V průběhu roku 1866 se řada členů Komitétu 1866 zapojila do přípravy mnoha tématických výstav, které byly otevřeny v muzeích v Jičíně, Trutnově, Hradci Králové, Náchodě, Liberci, Tovačově, Novém Městě nad Metují, České Skalici, Mikulově a na dalších místech.

Bylo také uspořádáno velké množství přednášek pro širokou veřejnost a také několik hojně navštívených vycházek po bojištích u České Skalice nebo u Tovačova.

Komitét 1866 se spolupodílel na organizaci konferencí zaměřených na válečný rok 1866 v Hradci Králové a Mikulově.

28. května 2016 byla v Přerově slavnostně otevřena nová naučná stezka „Po stopách války 1866 na Přerovsku“, kterou vybudovalo město Přerov ve spolupráci s naším spolkem.

SPOLKOVÁ ČINNOST KOMITÉTU 1866

V roce 2016 se vzhledem k velkému množství vzpomínkových akcí konalo pouze pět zasedání předsednictva, která se uskutečnila v termínech 9. ledna (MVČ), 13. února (MVČ), 21. května (Hněvčeves), 8. října (MVČ) a 10. prosince (MVČ).

19. března 2016 se v Hradci Králové v budově MVČ konala 39. valná hromada (zápis bude otištěn v časopise *Bellum 1866*). Podzimní valná hromada nebyla v roce 2016 svolána.

SPOLUPRÁCE S ÚŘADY STÁTNÍ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY

Spolupráce s úřady pokračuje až na drobné výjimky v dělné atmosféře, což dokumentují zprávy jednotlivých technických referentů. Většina místních samospráv je vstřícná ke spolupráci při údržbě a obnově památek ležících na jejich katastrálních územích. Pro mnoho samospráv není problém přispět dle finančních možností svého rozpočtu na opravy pomníků, jsou-li pečlivě připraveny a odpovídajícím způsobem prezentovány. Města a obce také oceňují spolupráci na úrovni technických referentů Komitétu 1866 při přípravě žádostí o dotace z různých grantových programů. Komitét zde poskytuje podklady k žádostem o grant, zajišťuje odborné posouzení stavu předmětných památek a v mnoha případech garantuje vlastní realizaci. V roce 2016 probíhala obzvláště často spolupráce při přípravách vzpomínkových akcí k 150. výročí prusko-rakouské války.

GRANTOVÁ A DOTAČNÍ POLITIKA KOMITÉTU 1866

Rok 2016 byl posledním rokem, ve kterém jsme byli vázáni udržitelností projektu Historické rekonstrukce – společný turistický produkt v česko-polském pohraničí, financovaného z prostředků evropských fondů v období 2008-2011. Tato povinnost nám zanikla k 30. 4. 2016 a tomu odpovídalo také obsahové naplnění udržitelnosti – pokračovalo se na aktualizaci generálního soupisu válečných hrobů a pomníků z války roku 1866 v Královéhradeckém kraji a tiskové výstupy z projektu byly využívány na propagaci projektu na veletrzích cestovního ruchu v Brně a Hradci Králové.

V tomto roce skončila také udržitelnost projektu Záchrana památek historického významu na Královéhradecku, podpořená v r. 2011 Euroregionem Glacensis. V rámci tohoto projektu probíhala průběžná údržba 19 pomníků ve Svíbu a jeho okolí.

V roce 2016 Komitét 1866 získal dotaci Královéhradeckého kraje ve výši 25.000 Kč na kulturní a společenskou akci – Návštěva císaře Františka Josefa I. na bojištích severovýchodních Čech, která se uskutečnila 5. a 6. listopadu 2016. Byla spojena s jízdou historického parního vlaku a těšila se velkému zájmu veřejnosti. Na tuto akci také poskytlo město Česká Skalice dotaci ve výši 10.000 Kč.

Přehled dotací a grantů (nikoliv příspěvků na opravy památek či pořádání kulturních akcí), jejichž příjemcem byl v roce 2016 Komitét 1866, lze nejpřehledněji rozdělit podle jejich určení. Město Hořice poskytlo ze svého dotačního programu 5.000 Kč na restaurování náhrobku Viléma Dokoupila na pražských Olšanských hřbitovech. Na úpravu pietního místa Čestný dvůr u „Pomníku Lva“ v dubenské bažantnici přispělo město Česká Skalice částkou 15.000 Kč. Královéhradecký kraj výrazným způsobem podpořil publikační aktivity Komitétu 1866, když přispěl na vydání spolkového časopisu „Bellum 1866“ (22.000 Kč) i na vydání knihy „Requiem za rytíře. Jezdecká srážka u Střezetic 3. 7. 1866“ (31.000 Kč). Na poslední jmenovanou knihu přispělo již v roce 2015 částkou 75.000 Kč Statutární město Hradec Králové, které rovněž s ročním předstihem podpořilo částkou 25.000 Kč i vydání knihy „Tajemný průvodce strážce bojiště“ – obě tyto dotace byly rovněž vyúčtovány v roce 2016.

ZPRÁVA O HOSPODAŘENÍ ZA ROK 2016

Hospodaření Komitétu 1866 v roce 2016 stručně a přehledně shrnují níže otištěné tabulky, které však nepochybně zasluhují určitý komentář. Je nutné především konstatovat, že oproti schválenému rozpočtu se výsledek spolkového hospodaření v uplynulém roce pohybuje v kladných číslech. Příznivý rozdíl (konečný zisk 181 000 Kč oproti předpokládanému schodku 142 000 Kč) byl způsoben hned několika faktory, z nichž lze na prvním místě jistě zmínit prodej našich publikací, který – nepochybně s ohledem na 150. výročí prusko-rakouské války – dosáhl částky 380 000 Kč (v rámci tohoto střediska však evidujeme i nemalé výdaje spojené s vydáním nových publikací spjatých s jubilejním rokem). Kladná byla rovněž bilance pořádání vzpomínkových akcí a nelze opomenout i některé dary na činnost spolku. Na konci roku 2016 bylo přistoupeno ke zrušení běžného účtu 211472198 a devizového účtu 228767881, které byly spjaty s projektem Historické rekonstrukce, jehož udržitelnost v uplynulém roce skončila. Veškeré formality spojené se zrušením těchto účtů se podařilo dotáhnout do konce až v roce 2017, což mj. zapříčinilo i záporný zůstatek na prvním z těchto rušených účtů, vykázaný k 31. 12. 2016.

Základní přehled o hospodaření

Účet	Počáteční stav (1. 1. 2016)	Konečný stav (31. 12. 2016)	Celkový výnos
Pokladna	30 767,00 Kč	44 470,00 Kč	
Běžný účet 175240807	639 361,17 Kč	767 089,31 Kč	

Účet Pomník Střezetice 176789244	33 537,03 Kč	73 550,80 Kč	
Běžný účet HR 211472198	392,25 Kč	-7,85 Kč	
Celková suma v Kč	704 057,45 Kč	885 102,26 Kč	181 044,81 Kč
Devizový účet 228767881	60,80 EUR	23,81 EUR	-36,99 EUR

Hospodaření podle středisek a akcí

	Středisko	Příjmy	Výdaje	Bilance
1	Památky	398 500,00 Kč	441 137,00 Kč	-42 637,00 Kč
2	Publikace	388 093,00 Kč	408 785,30 Kč	-20 692,30 Kč
3	Kulturní akce	1 742 000,00 Kč	1 694 172,00 Kč	47 828,00 Kč
4	Spolek	611 284,81 Kč	351 498,20 Kč	259 786,61 Kč
5	Výstavy, naučné stezky	25 000,00 Kč	88 280,50 Kč	-63 280,50 Kč
	Celkem	3 164 877,81 Kč	2 983 873,00 Kč	181 004,81 Kč

VÝVOJ ČLENSKÉ ZÁKLADNY V ROCE 2016

K 31. prosinci 2016 měl Komitét 1866 celkem 105 řádných, 3 čestné a 31 zasloužilých členů. V roce 2016 bylo přijato 8 nových členů (G. Huxford, S. Huxford, P. Klapil, B. J. Lester-Smith, V. Lester-Smithová, Z. Pátek, P. Šolcová, I. Stolín), členství ukončili 2 členové (O. Krsek, J. Trnka). 16. května 2016 také zemřel čestný člen M. Kroček. Vývoj členské základy v letech 2005-2016 je zpracován v následující tabulce.

Stav k datu	Řádný člen			Čestný člen			Zasloužilý člen		
	celkem	z toho žen	z toho PO*	celkem	z toho žen	z toho PO	celkem	z toho žen	z toho PO
31. 12. 2010	115	11	2	6	0		31	0	21
31. 12. 2011	108	11	1	5	0		31	0	21
31. 12. 2012	104	10	1	4	0		31	0	21
31. 12. 2013	99	10	1	4	0		31	0	21
31. 12. 2014	99	9	1	4	0		31	0	21
31. 12. 2015	99	9	1	4	0		31	0	21
Stav k 31. 12. 2016	105	11	1	3	0		31	0	21

* právnická osoba

OCENĚNÍ ČLENŮ KOMITÉTU 1866

Dlouhodobá péče některých členů Komitétu 1866 o válečné hroby a další aktivity směřující k poznání a uchování historie prusko-rakouské války došly v roce jejího 150. výročí zaslouženého ocenění ze strany státních úřadů i místních samospráv.

OCENĚNÍ PAMĚTNÍ PLAKETOU PÉČE O VÁLEČNÉ HROBY MINISTERSTVA OBRANY ČR

Pamětní plakety Péče o válečné hroby předává Ministerstvo obrany ČR a jedná se o ocenění za mimořádnou zasluznou činnost v oblasti péče, obnovy a propagace válečných hrobů⁴⁾. Plaketa je zdobena motivem plamene svíčky hořící na hrobech padlých nebo slzy prolité za padlé bojovníky a její průměr je 70 mm.

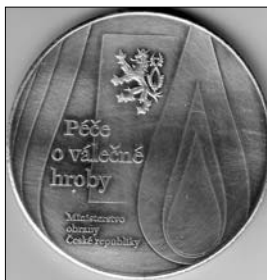
E. Stehlík předává plaketu R. Teichmanovi (foto P. Lazurko)

V roce 2016 byli touto plaketou oceněni:

Jaroslav Dvořák – za péči o válečné hroby z války 1866, ale především za propagační, publikační a badatelskou činnost v této oblasti (autor knih: *Kronika války 1866 Třebechovicích a okolí*, *Libellus Honoris c. k. důstojníků padlých ve válce roku 1866*, *Jan Nepomuk Steinský, otec válečných hrobů z roku 1866*, *Lexikon pruských důstojníků padlých roku 1866*, spoluautor *Průvodce po bojišti u Hradce Králové z roku 1866*). Byl navržen obcí s rozšířenou působností Hradec Králové.

⁴⁾ V roce 2008 byla tato plaketa udělena přímo Komitétu 1866.

Vlastimil Grof – za dlouhodobou příkladnou péči o válečné hroby a pietní místa na území města Trutnova, díky jehož soustavné práci se významně zlepšil stav většiny válečných hrobů na území města (navržen obcí s rozšířenou působností Trutnov).

Averz a reverz plakety Péče o válečné hroby

Radek Teichman – za soustavnou a dlouhodobou péči o památky z války roku 1866, který aktivně spolupracuje s obcemi, na jejichž území se památky nacházejí. Díky jeho aktivitě byla v minulých letech renovována řada památek na Náchodsku, Královéhradecku, Jičínsku, Česko-skalicku. Byl navržen Královéhradeckým krajem.

Plakety oceněným předal zástupce Ministerstva obrany ČR plukovník Eduard Stehlík. K předání došlo 1. července 2016 v průběhu slavnostního odhalení nového pomníku jezdecké srážky u Střezetic.

Ocenění plaketou Ministerstva obrany ČR 1. 7. 2016, druhý zleva V. Grof, šestý J. Dvořák, sedmý R. Teichman (foto P. Lazurko)

CENA MĚSTA MIMONĚ

Cena města Mimoně je oceněním udělovaným za výrazná umělecká, vědecká a jiná díla, mající vztah k městu Mimoně, a za přínos k rozvoji tohoto města ve všech oblastech života. Schvaluje ji zastupitelstvo města a předává starosta. Cena je tvořena skleněnou uměleckou plastikou zdobenou znakovým znakem města Mimoně.

V roce 2016 byla udělena Jiřímu Náhlovskému za odbornou pomoc při tvorbě stálé expozice k válce roku 1866 v městském muzeu a za aktivní pomoc při její realizaci. Cenu J. Náhlovskému předal starosta města Mimoně František Kaiser dne 24. června 2016.

PODĚKOVÁNÍ ZA POMOC PŘI PŘÍPRAVĚ A ORGANIZACI AKCÍ K 150. VÝROČÍ

Rok 2016 znamenal pro mnohé členy našeho spolku, vzhledem k značnému počtu pořádaných akcí, období velké aktivity a pracovního nasazení. A to nejen při údržbě jednotlivých bojišť, či publikační činnosti, ale především při přípravě a organizaci vzpomínkových a kulturních akcí, výstav či přednášek. Všem, kteří se jakkoli na těchto aktivitách Komitétu 1866 podíleli, patří velký dík.

Mezi mnoha jinými je třeba zvláště ocenit práci Radka Teichmana, na jehož bedrech spočívala organizace všech vzpomínkových akcí, aktivitu technických referentů v jim svěřených oblastech a dalších členů předsednictva Komitétu 1866, z nichž je třeba uvést především hospodáře Martina Baruse, jednatelku Věru Hladíkovou, předsedu Miroslava Suchého a místopředsedu Petra Lazurka.

Neméně důležitá a pro náš spolek finančně přínosná byla práce prodejců tiskovin Komitétu 1866, díky jejichž obětavosti se podařilo prodat velké množství spolkové literatury. Jako poděkování uvádíme přehled prodejců na jednotlivých akcích.

Cena města Mimoně udělená J. Náhlovskému

Datum	Akce	Prodejci
16. 4. 2016	Dlouhý Most	J. Kozák, M. Barus, P. Novák, V. Hladíková
30. 4. 2015	Kuřívody	J. Kozák, V. Hladíková, P. Novák, M. Janoušek
1. 5. 2016	Mnichovo Hradiště	J. Kozák, V. Hladíková, P. Novák, M. Janoušek
4. 6. 2016	Vysokov	J. Kozák, M. Barus, I. Jánská, P. Novák, V. Kessler, J. Šrámek

25. 6. 2016	Trutnov	J. Kozák, M. Barus, I. Jánská, P. Novák, V. Hladíková
25. 6. 2016	Jičín	J. Kozák, P. Novák, M. Janoušek
26. 6. 2016	Jičín V. Hladíková	J. Kozák, J. Hník, P. Novák, M. Janoušek,
1. 7. 2016	Střezetice	J. Kozák, M. Barus, V. Sluka, J. Hanuš
2. 7. 2016	Hradec Králové (stánek 1)	J. Kozák, I. Jánská, P. Novák, V. Hladíková
2. 7. 2016	Hradec Králové (stánek 2)	M. Barus, F. Krásný, J. Hanuš, V. Sluka
2. 7. 2016	Hradec Králové (stánek 3)	J. Květina, V. Kessler
3. 7. 2016	Chlum (stánek 1)	J. Kozák, I. Jánská, V. Hladíková, M. Janoušek, P. Novák
3. 7. 2016	Chlum (stánek 2)	M. Barus, J. Hanuš, V. Sluka, J. Synek
24. 9. 2016	Tovačov	M. Barus, V. Hradil, V. Hladíková
5. 11. 2016	Návštěva císaře – Hradec Králové	J. Kozák, I. Jánská, M. Barus, V. Hladíková, J. Hanuš

Příprava publikací k prodeji a jejich převoz na jednotlivé akce (včetně prodejního stánku) ležela na bedrech J. Kozáka. S dopravou na některé akce pomohli i M. Suchý, F. Krásný a D. Koral.

V neposlední řadě je třeba poděkovat všem vojenským historickým jednotkám, které se účastnily bitevních ukázek a pietních aktů, obecním, městským a krajským samosprávám, které s Komitétem 1866 spolupracovaly při přípravě akcí a obnově památek, i všem muzeím, galeriím a dalším kulturním institucím, které s naším spolkem spolupracovaly.